

Foreningen Bornholm

Referat fra ordinær generalforsamling mandag den **20. juni 2016** kl. 19.00

Generalforsamlingen blev afviklet efter en tur, guidet af Jens Chr. Skaarup til skanserne ved Melsted og efterfølgende fællesspisning i Gudhjemhuset.

1. **Velkommen og valg af dirigent.** Formanden Svend Kramp bød kl. 19.00 velkommen til den ordinære generalforsamling i Gudhjemhuset.

38 medlemmer var mødt frem, og **Britta Kofoed** blev enstemmigt valgt til dirigent.

Herefter kunne dirigenten konstatere, at generalforsamlingen var korrekt indvarslet og dermed lovlig.

Gennemgik dagsordenen, der kunne godkendes.

2. **Valg af 2 stemmetællere.** Kaj Jørgensen og Kirsten Harboe blev valgt.

3. **Beretninger om foreningens virke i det forgangne år.**

A. Svend Kramp, generelt.

Det sidste år har budt på mange sager og opgaver, men ikke nogle store, med stor betydning for det bornholmske landskab eller kulturseværdigheder. Samtidig er der kommet afgørelse på nogle sager, der har været længe undervejs.

Det gælder først og fremmest en udvidet fredning af alle anlæggene og de gamle bygninger ved Slusegård. Hele det projekt var mål for vores tur forud for generalforsamlingen i 2013, og nu her i foråret har Slots- og Kulturstyrelsen sendt den udvidede fredning. Den vil betyde bedre sikring af de enestående bygninger og hele ådalen, men også et større arbejde for at restaurere bygningerne. Det vil Niels-Holger fortælle mere om.

En anden langvarig sag er opsætningen af en ny mindeplade for Hammershus's redningsmand Peter Hauberg, som også var en af hovedmændene bag Foreningen Bornholms start. Den gamle mindeplade, opsat af foreningen efter Haubergs død i 1928, var forsvundet, så sidste år besluttede vi at sætte en ny plade op, magen til den gamle. Det tog sin tid så den kom først op 15.april i år – uanset at der på en ekstra linje står "Genopsat af Foreningen Bornholm 2015".

Byggeriet af det nye besøgscenter ved Hammershus giver stadig anledning til problemer, fx om parkeringspladsen, men selve byggeriet kører. Man kan så kun håbe at centret ikke bliver så slemt at se til, når det bliver færdigt, som stedet ser ud nu. Og så var vi meget skeptiske overfor Naturstyrelsens plan om en ny sti og store udsigtsplatforme ved Hammersholm, som vi frygtede ville ødelægge

helleristningerne. Det hele blev indviet for en lille måned siden – og det ser rimeligt godt ud nu. Kort efter var Niels-Jørn og jeg sammen med skovrider Søren Friese rundt og se på mulighederne for at rydde op omkring nogle af de gamle stenbrud og lave information om den vigtige aktivitet. Det tror jeg kan blive spændende, men det er ikke foreningens opgave at gå ind i det arbejde.

Der har selvfølgelig også været nye sager, hvoraf jeg kun vil nævne et par: Forsvarets ulovlige plantning af træerækker på marken ved Eskesgård ved Raghhammer, alt for tæt på en fredet gravhøj og uden at spørge om tilladelse til på den måde at ændre landskabet. Det protesterede vi imod med krav om at fjerne træerne ved højen - men vi har ikke hørt noget om, hvordan sagen ender i kommunen eller i Slots- og Kulturstyrelsen.

På en mark ved Klinteby ved Helledesbakkerne i Ibsker er en fredet bautasten væltet ved kørsel på marken – og en FM-sten knækket. Det rapporterede Finn Hansen, og den melding blev sendt videre til myndighederne. Slots- og Kulturstyrelsen kendte til en gammel beskadigelse af stenen, men har foreløbig ikke gjort noget ved sagen, heller ikke efter den nye henvendelse.

De to sager – og desværre mange andre - viser desværre, at fredningslovene for kulturminde er under voldsomt pres, både fra offentlige og private, som tilsyneladende i mindre og mindre grad interesserer sig for at bevare oldtidsminderne og respektere lovene. Og da tilsynsmyndigheden er politisk placeret på Kroppedal Museum vest for København, uden tæt kontakt med det bornholmske landskab, giver det bl.a. os en forpligtelse til at være vågne og indberette overtrædelser til styrelsen.

I løbet af året har vi behandlet mange nye sager om byggerier eller anlægsarbejder, der kommer for tæt på steder, der er beskyttede efter natur- eller fortidsmindelovene.. Kommunen sender os alle sager om alle den slags dispensationer til orientering. Desværre efter afgørelsen, så der er ikke meget mulighed for at ændre den. Det gør vi dem ofte opmærksom på.

Nogle sager bliver behandlet af Fredningsnævnet, som inviterer os med til besigtigelsesmøderne. Det fortæller Finn Bræstrup om – også om vores årlige møde med kommunens skovfoged Ole Holm Pedersen. Han er også involveret i Slusegårds- projektet.

Det meste af bestyrelsens arbejde foregår igennem mails. Men vi har holdt 6 regulære møder i løbet af året - plus konstitueringen. Vi har også holdt møde med Danmarks Naturfredningsforening, som har fået ny lokal formand Anna Sofie Poulsen; Kommunens tekniske forvaltning om planerne for de kommende års cykelstier; Vi har været med til møder og en tur om landskabet ved Øle Å; Møder om et muligt nyt stisystem i projekt Linjer i Landskabet syd for Åkirkeby; Jeg har fortalt om Slusegård og foreningen i en grundejerforening i Østre Sømarken; Og jeg har været med en gruppe frivillige til at male helleristninger op på Madsebakke. Da

blev der fundet flere nye skibe! Det arbejde vil gruppen gerne fortsætte, når Bornholms Museum og Nationalmuseet har afklaret nogle formalia.

Foreningens bestyrelse har besluttet, at vi ikke vil blande os i debatten om et eventuelt atomaffaldsanlæg, nye kæmpestore vindmølleparker eller Rønne Havns udvidelse, ligesom flere projekter i byerne. I hvert fald ikke foreløbig. Men det kan vi evt. tage op til debat.

Men den nye planlov, som politikerne på Christiansborg vedtog for nylig, og kommunalpolitikere er meget begejstrede for, kan godt give os mere arbejde, fordi den bl.a. går ud på at lempe reglerne i forbindelse med fredninger og naturbeskyttelser. Så vi vil fortsat være vågne overfor den slags overgreb.

Og så har vi selvfølgelig haft vores årlige ture for medlemmerne: Efterårsturen gik til Øle Å med det spændende projekt om natur-genopretning. Til de 60 deltagere kan jeg fortælle, at Finn Hansen siden har fundet frem til et gammelt kort, som viser at den gamle stenbro eksisterede før 1826.

Forårsturen til Bornholmerpladsen i Rø havde kun 25 deltagere, men vi fik en hyggelig tur, og nogle fik set Sorte Gryde – men ingen edderkopper. Og Jørn Uffe Hansen fik bekræftet et foto fra 1930-erne af hans farfar og en gruppe husmænd foran klippen nede ved grotten.

I september var vi et par stykker med på en arkæologisk en-dagstur til Blekinge, et meget spændende område – men desværre i øsende regnvejr.

I det kommende efterår har vi planlagt en tur til Døvredalen i Bodilsker, som både byder på flot natur og spændende kultur.

Alt det kan man læse om på hjemmesiden, som bestyres og redigeres meget flot af Niels-Holger – det skal du have stor tak for. Finn Hansen er vores hårdt plagede flittige sekretær og fotograf. Finn Bræstrup tager sig af møder i Fredningsnævnet, Niels-Jørn er meget engageret i mange aktiviteter på Nordbornholm – og vores repræsentant i Naturstyrelsens brugerråd. Jens Chr. Skaarup har skrevet den nye bog om alle skanser og kystbatterier på Bornholm, så han tager sig af de sager – og han vil om lidt fortælle om en udløber af det store arbejde.

I det hele taget vil jeg sige tak til bestyrelsen for endnu et år med et godt og positivt arbejde, og tak til vores samarbejdspartnere – både myndigheder og foreninger – samt tak for pressens bevågenhed.

B. Møllerne ved Niels-Holger Larsen

Foreningen Bornholm tager os først og fremmest for vores egne møller i Vang, Egeby og i Melsted.

Melstedmøllen er som bekendt "bortforpagtet" til Bornholms Museum, der står for vedligeholdelse og drift. Desværre køres Melstedmøllen sjældent, fordi der fattes

personale - man skal være to til at køre møllen af sikkerhedsmæssige grunde, men møllen vises frem.

Vores møller har det godt, og der er i det forløbne år ikke foretaget nogle arbejder på vores møller, som alle tre blev vist frem på Dansk Mølledag i år den 19.juni. Da var der 35 besøgende i Vang vandmølle og 30 i stubmøllen i Egeby

Udvidelsen af fredningen af Slusegårds vandmølle og ørredhus kom langt om længe midt i maj 2016, besluttet af Slots- og Kulturstyrelsen. Fredningen omfatter nu flere bygninger: Vandmølle og ørredhus plus kildehus og klækkehus, samt hele mølledammen med sluser og overløb - så der er nok at tage vare på. Det har der sådan set været hele tiden, men især for klækkehus og kildehusets vedkommende er det nyt.

Med fredningen følger også en forpligtigelse for ejeren, Preben Christoffersen. Det koster mange penge, og det er besværligt. Det har Foreningen imidlertid lovet at være behjælpelig med – ikke med penge, men med hjælp til at skaffe dem fra Slots- og Kulturstyrelsen og fonde. Regionskommunen vil fortsat være behjælpelig med pleje af mølledam, sluser og bevoksning.

Foreningen Bornholm underskrev allerede sidste år en aftale med ejeren, Preben, om at være behjælpelig med "papirarbejdet" for istandsættelse og pleje.

Nu starter vi med at få et bedre overblik og udarbejde en handlingsplan. Dog er det nødvendigt meget hurtigt at få lagt nyt stråtag på Ørredhuset – det er helt nedslidt og hullet på den ene side.

Slusegårdsanlægget bliver en af Foreningen Bornholms større opgaver i det kommende år.

C. Naturpleje ved Finn Bræstrup Karlsen.

Foreningen har ikke været involveret i større projekter vedrørende naturpleje i 2015. Men vi har haft adskillige møder med forskellige instanser og gjort opmærksom på manglende overholdelse af forskellige fredningsbestemmelser.

Som sædvanlig havde vi et godt møde med skovfoged Ole Holm Pedersen, hvor han fortalte om landskabsplejen 2015 og 2016, og hvor vi drøftede forskellige emner i tilknytning hertil. I den forbindelse var vi også inde på, at man skal være opmærksom på, at der er forskel på egentlige fredningsbestemmelser og fredskovsbestemmelser.

Træfældningen nord for Bølshavn har også givet anledning til overvejelser i bestyrelsen. Foreningen råder til, at man tager en kontakt til foreningen, hvis man skal påbegynde større fældninger, hvor fredningskendelser kræver udtalelser fra foreninger og nævn.

Forsvarets ulovlige beplantning på Raghammer er også blevet drøftet i bestyrelsen, som har gjort indsigelse til kommunen over for beplantningen.

Bestyrelsen bliver ofte inviteret til Fredningsnævnets besigtigelser i forbindelse med dispensationsansøgninger. Det er sjældent at vi har kommentarer til dem. Der var en del indsigelser mod forlængelse af en forsøgsordning med en primitiv campingplads til brug for kajakfolket, en ganske lille plads til 2-3 telte ved stranden mellem Udegårdsvejen/Jomfrugård og Bassebovej. Ordningen blev gjort permanent.

Kommentarer til den tredelte beretning:

Inge Lorenzen spurgte til Saxebro Mølle. Niels-Holger Larsen svarede, at foreningen ikke kan gøre indsigelser mod forholdene, men henviste til, at ejerne sidste år fik påbud om at få rettet op på visse forhold, som synes indfriet. Man afventer initiativer fra Slots- og Kulturstyrelsen vedr. denne mølle.

Jens Aagesen kunne bekræfte, at der er sat nye vinduer i bygningen samt fældet træer.

Beretningerne blev **enstemmigt godkendt**.

- 4. Gennemgang af det reviderede regnskab ved kassereren, Tonny Kofoed.**
Med 295 medlemmer mod sidste års 297 var årets indtægter i alt 53.331 kr. og udgifterne 49.110 kr. Med en negativ kursregulering af værdipapirer blev årets resultat i alt et underskud på 18.299 kr.

Foreningens egenkapital pr. 31. december 2015 var 947.675 kr.

Foreningen Bornholm
Årsregnskab for 2015

Resultatopgørelse

	2014	
Indtægter		
Kontingenter	16.800	14.300
Salg bøger	-	50
Renteindtægter bank	-	-
Renteindtægter obligationer	5.545	6.764
Udbytte investeringsforeningsbeviser	30.986	42.438
Modtaget tilskud	-	-
Indtægter i alt	<u>53.331</u>	<u>63.532</u>
Udgifter		
Møder og kørsel	1.067	2.165
Annoncer	4.938	5.831
Plakater og brochurer	-	6.031
Køb af bøger	-	800
Tryksager m.v.	2.371	2.660
Porto	3.935	3.502
Kontorhold	2.255	1.625
Gaver	400	457
Diverse udgifter	39	58
Arrangementer	2.909	12.263
Hjemmeside/internet	45	(686)
Vedligeholdelse møbler	11.926	9.819
Tilskud	2.300	3.000
Mindeplade Hauberg	16.325	-
Depot- og bankgebyrer	600	491
	<u>49.110</u>	<u>48.016</u>
Resultat før kursregulering og nedskrivninger		
Kursregulering værdipapirer	(22.520)	23.456
Årets resultat	<u>(18.292)</u>	<u>38.992</u>

1.

Balance pr. 31. december 2015

2.014

Aktiver		
Tilgodehavende kontingent	-	-
Bankindestående i Danske Bank	124.562	103.465
Obligationer, nom. kr. 96.711 5% Østifternes Kreditf.	102.939	126.085
Investeringsforeningsbeviser til kursværdi	720.269	737.156
3 møller	3	3
Grundareal i Tejn	1	1
Madsbakke, anskaffelsessum efter tilskud	1	1
Aktiver i alt	<u>947.775</u>	<u>966.711</u>

Passiver

Gæld		
Skyldige poster	100	737
Egenkapital		
Foreningens formue	<u>947.675</u>	<u>965.974</u>
Passiver i alt	<u>947.775</u>	<u>966.711</u>

Afstemning af egenkapital

Formue pr. 31. december 2014	965.974
Resultat 2015	<u>(18.299)</u>
Formue 31. december 2015	<u>947.675</u>

Rønne, den 6. januar 2016

Tommy Korboe
Tommy Korboe
Kasserer

Revisorpåtegning

Vi har kontrolleret bilag og afstemt bankindestående og beholdning i depot med udskrifter fra bank.
Der er ingen bemærkninger i forbindelse med revisionen.

Rønne, den 31. januar 2016

Kai Platz
Kai Platz
Revisor

Flemming Vibe
Flemming Vibe
Revisor

2.

Foreningen administrerer 3 legater: Hammers Legat med 26.800 kr., Schrøders Legat på 10.600 kr. og Legatet for vedligehold af Davidstatuen på 22.331 kr.

Kirsten Harboe og Tom West spurgte om legaternes formål og foreslog at bruge nogle penge på fornuftige formål indenfor hensigten.

Således har det været overvejet, om pengene i Davidstatue-legatet skulle bruges til i soklen at hugge nogle flere navne på bornholmere, der faldt under 2. verdenskrig.

Bestyrelsen blev af generalforsamlingen tilskyndet til at skride til handling!

Regnskabet blev herefter **enstemmigt godkendt**.

5. Indkomne forslag.

Jens Chr. Skaarup foreslår, at tre skanseanlæg, der ikke kom med i den generelle fredning i 1928-29: Skanse ved Levka, skanseanlæg ved Strandby i Nylars og skanse ved Bølshavn bliver indstillet til fredning.

Generalforsamlingen bemyndiger bestyrelsen til at gøre et forsøg på at få disse tre anlæg fredet.

6. **Fastsættelse af kontingent.**

Det blev enstemmigt vedtaget, at kontingentet for 2016 skal være uændret 50 kr.

7. **Valg til bestyrelsen.** Tre bestyrelsesmedlemmer var på valg: Svend Kramp, Flemming Kofoed og Finn Hansen, der alle blev genvalgt.

8. **Valg af revisorer.** Foreningen har to revisorer, hvoraf en er på valg: Kaj Platz blev enstemmigt genvalgt.

9. **Valg af bestyrelsessuppleant.** Maud West blev genvalgt.

10. **Eventuelt.**

Niels-Holger Larsen opfordrede til, at der blev nedsat en "møllegruppe" blandt foreningens medlemmer til at bistå ved forefaldende arbejder på foreningens tre møller. En opgave kunne bl.a. være at deltage i lettere vedligeholdelsesarbejde eller til at vise møllerne frem på mølledagen, tredje søndag i juni. Man kan, hvis man er interesseret enten maile, ringe eller skrive til Niels-Holger.

Inge Lorenzen spurgte til P-afgift ved det kommende informationscenter ved Hammershus og mente, at man IKKE skulle betale for at få placeret sin bil ved centret.

Jens-Ole Fassel gav et eksempel fra sin egen virksomhed, hvor en familie på far, mor og to børn først skal betale 30 kr. for bilen og derefter ekstra 20 kr. pr. person, som han skal erlægge til Staten for at afholde arrangementer på Slottet, i alt 110 kr!

Britta Kofoed: Det er vigtigt, at Foreningen Bornholm i sit virke udadtil udstråler konstruktivitet og positivitet og ikke kun negativitet!

Formanden afsluttede generalforsamlingen klokken 20.20 med en tak til dirigenten for myndig og veludført ledelse af generalforsamlingen.